

SØNNEN

INSPIRASJONSMATERIALE

I dette heftet finner dere oppgaver til for- og etterarbeid og ideer til samtaler og diskusjoner.

Undervisningsopplegget har mål fra K 06 og kan brukes i flere fag.

Heftet er til inspirasjon, du velger selv fag og tidsbruk. Heftet inneholder også praktisk informasjon og kontaktinformasjon i forbindelse med billettsalg eller andre henvendelser.

Praktisk informasjon

Billetter og priser

Billetter til forestillingen fås kjøpt via teatrets markedsavdeling.

Ta kontakt med Hans-Pål Brekkås på tlf. 776 06414 eller e-post hans@ht.tr.no

Pris: 130,- per elev, og 1 lærer gratis per klasse

For datoer og spilletidspunkt, se vår hjemmeside www.ht.tr.no

Tilgjengelighet

Hålogaland Teater har tilrettelagte plasser for rullestolbrukere, og vi har teleslynger til utlån for hørselshemmede.

Vennligst opplys ved bestilling dersom det er behov for rullestolplass. Teleslynge fås i billettluken på teatret.

Varighet: 1 akter – ca. 1 time og 15 minutter

Premiere 28. september

Spilleperiode: 28. september – 28. oktober

Om stykket:

Vår tids største samtidsdramatiker spilles for første gang på Hålogaland Teater. Forestillingen *Sønnen* av Jon Fosse er en dramatisk historie om usanne sannheter, og alt vi aldri sier til hverandre.

Mor og Far bor i en liten bygd. De sier ikke stort til hverandre lengre. Det er mørkt i bygda, bortsett fra lyset i deres eget og Naboens hus. Han drar til byen og drikker seg full og ungdommen flytter fra plassen. Mor og Far har en sønn de ikke vet hvor oppholder seg. De vil vite hvor han er, men tør likevel ikke tenke tanken på at han en dag kommer hjem. Så gjør han det ...

Fosses fortettede saga beskriver et samfunn bebodd av stadig færre mennesker hvor stillheten, ensomheten og de brutte drømmene rår grunnen – og ryktene. I den spennende beretningen kommer mangeårig koreograf og danser Sølvi Edvardsen inn og bryter mørket. Nå har hun regi og scenografi for forestillingen og maler med lys i en mørk, men samtidig visuell og fysisk verden. Topplaget av skuespillere består av Ketil Høegh, Kristian Figenschow, Guri Johnson og Jørn-Bjørn Fuller Gee.

Handlingsresyme:

I *Sønnen* foregår handlingen en mørk kveld i en fraflyttet bygd. Et eldre ektepar ser ut vinduet og diskuterer den manglende aktiviteten utenfor. Den lett alkoholisererte naboen er ventet hjem fra byen, og de to i vinduet holder øye med busstoppet. Når naboen endelig kommer er han, overraskende nok, i følge med ekteparets sønn som ikke har gitt en lyd fra seg på lang tid. Spenningen bygges opp rundt det uventede møtet mellom mor, far og sønn. Den festglade naboens krangete innblanding får store konsekvenser for familien.

Fosse- Vår tids viktigste forfatter ?

Jon Fosse er en prisbelønnet norsk forfatter og dramatiker. Han har vært statsstipendiat fra 2001, og bor i statens æresbolig Grotten. Fosses skuespill er oversatt til mer enn 30 språk. I 2015 ble han tildelt Nordisk råds litteraturpris for Trilogien *Andvake, Olavs draumar* og *Kveldsvævd*.

Født
29. september 1959
Fødested
Haugesund

Fosse debuterte med romanen *Raudt, svart* (1983) og har etablert seg som en av våre fremste – og mest produktive – forfattere gjennom en lang rekke bøker i alle sjangere. Stor bevegelighet i språket, musikalitet, og en utstrakt bruk av nyansert varierte språklige repetisjoner kjennetegner hans romaner, blant annet *Stengd gitar* (1985), *Naustet* (1989), *Flaskesamlaren* (1991), *Bly og vatn* (1992), *Prosa frå ein oppvekst* (1994) og *Morgon og kveld* (2000).

Teatermann I 1994 fikk han satt opp sitt første teaterstykke, *Og aldri skal vi skiljast*, som kom i bokform samme år. Det ble innledningen på en «dramatisk raptus» som har gjort Fosse til en internasjonalt berømt dramatiker – den mest omtalte og spilte norske dramatiker etter Henrik Ibsen. Fosses dramatikkk rommer de samme rytmiske elementer som prosaen og ligner kammerspill på grensen mellom hyperrealisme og absurd teater.

<https://samlaget.no/collections/jon-fosse>

Kunstnerisk Team:

Av Jon Fosse

Regi og scenografi Sølvi Edvardsen

Kostymedesign Sølvi Edvardsen

Lysdesign Ola Bråten

Lyddesign Kolbjørn Lyslo

Nordnorsk oversettelse Ragnar Olsen

Sølvi Edvardsen

Sølvi Edvardsen er en av Norges ledende koreografer og debuterte i Collage Dansekompani i 1980. Sølvi Edvardsen har koreografert for Nasjonalballetten, CarteBlanche, Oslo Danse Ensemble, TV, flere teatre og Festspillene i Bergen. Hun har også gjort mange bestillingsverk og store enkeltprosjekter i tillegg til egne helaftens produksjoner.

Edvardsen mottok som første koreograf Kritikerprisen for KIMEN i 1984 og har siden mottatt flere priser for sitt arbeid

Sølvi om forestillingen og Jon Fosse

«Jon Fosse appellerer veldig sterkt til meg fordi jeg opplever at det er så stor dybde i hans verden. Det er stort personlig rom for tolkning. Han har en egen evne til å belyse en problematikk som er allmennmenneskelig og som vi alle på et eller annet vis kan gjenkjenne oss i».

Sølvi Edvardsen snakker om Sønnen av Jon Fosse:

<https://www.youtube.com/watch?v=WzWKi-8GMCI>

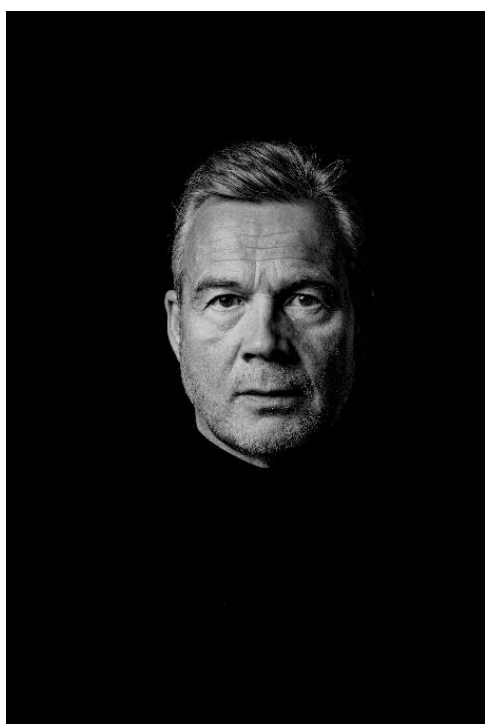
Skuespillere:

Jørn-Bjørn Fuller-Gee

SØNNEN:

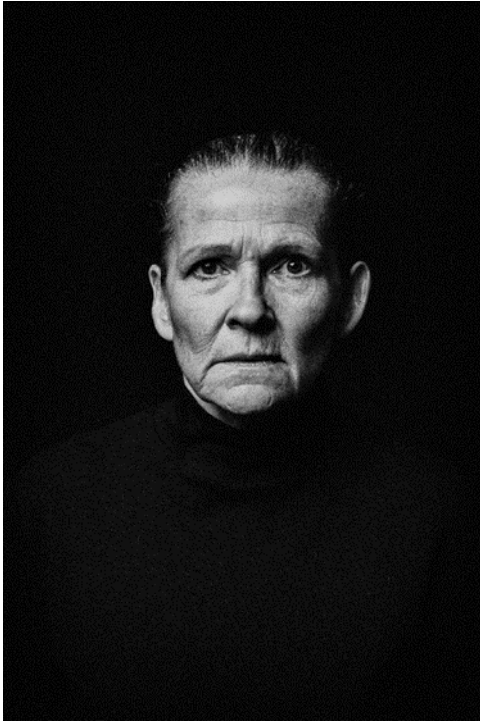
En rastløs og opprørsk sjel som i ung alder forlot den mørke og trange bygda. Følelsene går litt i virvar for ham, men får utløp i sang og fest. Ordene sitter langt inne, men kan flømme over når sinne og frustrasjonen skyller over ham.

Ketil Høegh

FAREN:

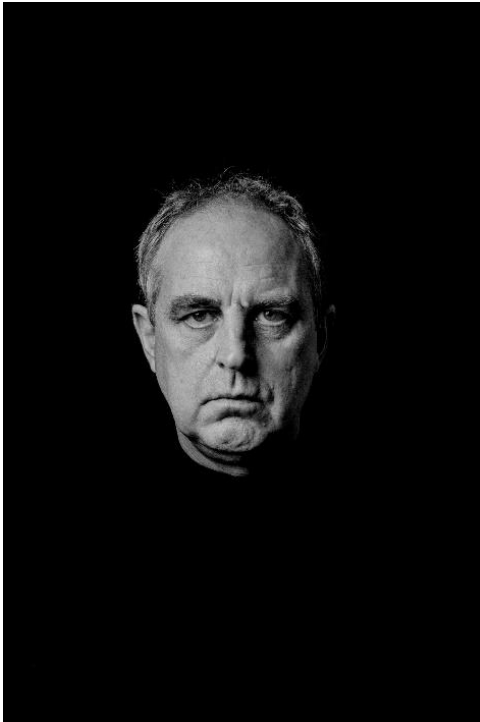
Han er ektemann, litt over midt i livet. Han har ikke reist mye og har hjembygda som navigasjonspunkt. Han er en mann av få ord, og de ordene han sier handler ikke om følelser.

Guri Johnsen

MOREN:

En gift husmor, litt over midt i livet. Hun er et kontrollert følelsesmenneske som er nysgjerrig på verden utenfor bygda, men drar sjelden derfra. I et godt, men taust ekteskap er hun den som holder praten gående.

Kristian Fr. Figenschow

NABOEN:

En tungpustet og fet einstøing som i en lang mannsalder har søkt tilflukt nederst i flasken. Han er enkemannen som gjerne skryter av seg selv, men som samtidig gjerne sprer rykter om de andre. Han bærer sterkt preg av å være én av få i den lille bygda.

Før forestillingen

For at elevene skal få best mulig utbytte av teaterbesøket anbefaler vi at dere har lest innledninga om teaterstykket og at dere samtaler rundt innhold og tematikk.

Utdypende samtale om tema

Dette skuespillet har flere tema.

Ensomhet

-Ensom og alene

-Ensom i tosamheten

-Ensom sammen med andre

Mennesker trenger noen å dele tanker og opplevelser med. Det å føle seg ensom når du er mye alene, er tegn på at du ikke får kontaktbehovet ditt dekket.

Å være ensom innebærer ofte det å savne sosial kontakt, men mange føler seg også ensomme sammen med andre, eller når de ikke kan være seg selv sammen med sine nærmeste. Hvorfor er det ofte vanskelig å erkjenne, og snakke om ensomhet? Hva kan du gjøre dersom du føler deg ensom og alene?

Sentralisering og dens følger

- Unge flytter fra bygda

-Samfunnet som blir igjen blir «svekket»

Sentraliseringen startet på 60 tallet i Norge. Hva er sentralisering? Hvilke følger fikk den for folket i distriktene, og hvilken betydning har sentraliseringen for samfunnet i dag?

Rykter, løgn og konsekvenser

- Ødeleggende
- Spesielt i nære relasjoner pga. følelsene

Hvordan oppstår rykter? Hvilke konsekvenser kan rykter få? Hva er forskjellen på rykter og løgn?

Mangel på kommunikasjon

- Familiens manglende evne til å kommunisere

Samtal om hva kommunikasjon innebærer. Nevn noen eksempler på mangel på /dårlig kommunikasjon.

Mørket og lyset

- De tomme husene og den triste bygda
- Tomheten uten sønnen
- Ensomheten
- Nedstemte følelser
- Lyset- sønnen de snakket om hele tiden
- Årstiden

Mørket og lyset er en kontrast på mange måter i Jon Fosses drama om *Sønnen*. Hva assosierer du til mørket og lyset i din hverdag? (Lyse og mørke dager, lyse og mørke tanker, oppstemt/nedstemt, bekledning, aktivitet, årstiden).

Fakta om Jon Fosse

Hva har Jon Fosse skrevet og hva er han kjent for?

Hva er det som er så spesielt med Jon Fosse og hans skrivestil?

Hva handler hans drama om ?

Etter forestillingen

Etter forestillingen kan klassen jobbe med en eller flere av disse oppgavene for å oppsummere og bearbeide teateropplevelsen. Her vil du finne varierte oppgaver som treffer mål fra flere trinn. Oppgavene innbyr til refleksjon, diskusjon, tekstskaping og kreativitet.

Refleksjon og samtale om personer, innhold og tema

- Fortell hvordan du opplevde teaterforestillingen og nevnt noen eksempler på scener, karakterer eller hendelser som gjorde spesielt inntrykk på deg. Forklar hvorfor du husker akkurat dette?
- Hvordan opplever du teaterstykket? Tror du opplevelsen kommer tettere på enn om historien ble formidlet i en film? Diskuter virkemidlene og inntrykkene de gir.
- I teaterstykket møter vi fire karakterer. Beskriv hovedtrekkene hos de ulike hovedpersonene og sammenlign dem. Hva har de til felles, og hva er ulikt? Hva får du vite om forholdet mellom mor og far gjennom samtalen de har? Hva slags forhold har moren og faren til sønnen sin, tror du?
- I Jon Fosse sine tekster er natur og miljø framtrædende. Kommer dette fram i forestillingen? Relasjoner mellom enkeltmennesker er også sentral i hans tekster. Hvordan kommer dette fram i forestillingen?
- Stykket handler først og fremst om ensomhet. På hvilken måte kommer dette fram i forestillingen? Gi eksempler på personer og situasjoner der vi forstår at et viktig tema er ensomhet. Gi også eksempler på scener der dette kommer fram.

- Stykket handler om sentraliseringen i Norge og viser dens konsekvenser. Hva er konsekvensene? Fraflytting preger et lokalsamfunn på mange måter. Hvordan påvirker sentraliseringen personene i dette stykket?
- Stykket handler også om evnen til å kommunisere. Mangel på kommunikasjon mellom foreldrene og sønnen, og foreldrene seg imellom fører til en dysfunksjonell familierelasjon. Hva kunne de gjort annerledes, og hva er årsaken til at kommunikasjonen mellom karakterene i dramaet til Jon Fosse svikter?
- Temaene er relevante i vår hverdag, og vi kan kjenne oss igjen på ulike måter. Kan du se noen likhetstrekk til situasjoner i dine omgivelser?

Bygd og by

IGP- elevene jobber med spørsmålene først individuelt, så to og to. Til slutt går klassen gjennom svarene i plenum.

- Hva er fordelene og ulempene ved å bo i en by og på bygda?
- Er handlingen i stykket typisk for hvordan mennesker er på bygda?
- Oslo er hovedstaden i Norge. For oss som bor i Tromsø kan det være naturlig å tenke at Tromsø er vårt sentrum. Det samme gjelder for de som bor i Vadsø, Tokyo, Svolvær, New York og Ramfjorden. Hva er egentlig sentralt i Norge, og for hvem? Hva er sentrum, og hva er periferi?
- Våre nye "Nordmenn" sendes ofte til bygda hvor samfunnet allerede kan være svekket og rammet av fraflytting. Hva tenker du om det?
- Er det sant at bygdene rundt omkring i Norge tømmes?
- Er det sant at de med mest ressurser forlater bygdene til fordel for muligheter på større steder?
- Hvor vil du være om 30 år? Begrunn svaret.
- Har man de samme mulighetene for å realisere seg selv på bygda som i byen? Nevn eksempler.

- Hva gir en gutt høy status dersom han bosetter seg på bygda?
- Hva gir ei jente høy status dersom hun bosetter seg på bygda?
- Er det forskjell på hvilke muligheter gutter og jenter har, yrkesmessig og erkjennelsesmessig, og hvordan kan framtida se ut i bygd eller by for de ulike kjønn?
- Hva gjøre politikerne for distriktpolitikken? Hva er utfordringene?

Tablåer – foto av stillbilder

Lag fem tablåer som viser hele stykket. Læreren klapper etter hvert bilde, slik at et nytt bilde vises. En elev tar bilde av tablåene, heng så opp i klasserommet i kronologisk rekkefølge.

1. Sønn og nabo kommer av bussen, foreldre venter bak gardiner
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Situasjonsdrama

- 1: Ta utgangspunkt i en situasjon fra stykket der det konflikt og motsetninger mellom personene. Noter ned samtalen og bruk teksten som en dramaøvelse.
- 2: Dramatiser selvvalgt utdrag fra teksten. Skriv ned hovedtrekkene som beskriver stemningen i utdraget. Gå flere sammen i en dramaøvelse. Prøv å få fram stemningen.
- 3: Hvordan reagerer foreldrene når sønnen kommer hjem? Gå sammen og vis gjennom drama.

Dialogsirkel – ryktet går ...

Elevene sitter med stolene sine i en sirkel. Lærer fører samtalen og sender ordet rundt i sirkelen. Dersom elevene ikke ønsker å svare, er det mulig å si pass. Det er viktig at elevene er aktive lyttere og viser åpenhet for andres uttalelser, meninger og argumenter.

Forslag til spørsmål:

- Hva er et rykte, hva er sladder og hva er løgn?
- Har du opplevd rykter som har fått alvorlige konsekvenser? Gi også eksempler på alvorlige konsekvenser av feilaktige rykter.
- Er vi kritiske nok når vi gjenforteller noe vi har hørt eller blitt fortalt?
- Er vi kritiske når vi blir fortalt noe? Er det viktig å undersøke kildene for å få bekreftet innholdet? Eller skal man bare stole blindt på alt?
- Hvorfor tror du noen setter ut falske rykter?
- Hva er det som gjør at det holdes liv i et rykte? Gi eksempel på situasjoner hvor du eller noen du kjenner har vært med på å videre bringe et rykte.
- På hvilken måte er sosiale media med på å spre usannheter? Kom med eksempler.

Ordtak og visdomsord

En fjær blir til ti høns

En historie har en tendens til å vokse for hver person som gjenforteller den. Dermed vil en liten filleting kunne bli blåst opp hvis den har blitt gjenfortalt flere ganger.

Det er ikke nødvendig å blåse ut andres lys for at ens eget skal skinne

Det er ofte noen som har behov for å rette et negativt fokus mot andre for å rakke ned på dem. Dette for å fremme seg selv.

Say no evil, hear no evil, see no evil (de tre apene)

Apene har, i sin opprinnelige form, hatt den positive betydning at mennesket skal være god i sinn, handling og tale, men har i vesten ofte blitt brukt til å referere til de som ignorant velger å se en annen vei når de oppdager urett og ondskap.

Tro ikke alt det du hører, si ikke alt det du vet, da sparer du mange bærer for sinn og samvittighet

Man skal være kritisk til hva man hører, vet og ser. Det er ikke alt du har hørt som er sant, og det er ikke alle som har godt av å vite det du vet

Ta utgangspunkt i et av ordtakene eller visdomsordene over og lag et digitalt bilde med teksten. Bildet du velger skal passe til teksten. Bruk gjerne bilderedigeringsprogrammet pixlr.com eller andre programmer du allerede kan fra før. Bildene kan skrives ut. Samtal om hverandres tolkninger.

Skriveoppgaver

Forfatterskapet Jon Fosse

Lag en presentasjon på PP av forfatter og dramatiker Jon Fosse. Presentasjonen skal være ca. 10. minutter lang.

Mørket og lyset

Avslutningen på dramaet er avrundende, når Faren avslutter med det med å si:

“Nei dette mørket Mørkt og svart Aldri skikkelig lyst”

På denne måten har dramaet en sirkelkomposisjon. Skriv en tekst der du starter og avslutter med lyet og mørket som tema slik at din også får en sirkelkomposisjon.

Novelle

Hvis flere virkelig lyttet til sladder, så ville den i hvert fall bli korrekt gjengitt - skriv ei novelle der du bruker denne overskriften.

Dramatiske virkemidler

Skriv en kort dramatekst der du tar i bruk dramatiske virkemidler. Bruk gjerne internett som kilde.

Anmeldelse

Skrive en teateranmeldelse av dramastykket *Sønnen*

Skriv en teateranalyse av dramaet du har sett på Hålogaland Teater

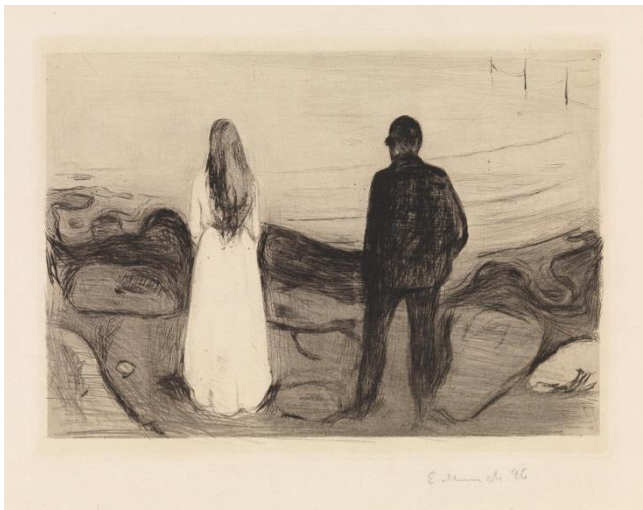
Skuespill

Tenk deg at klassen din skal lære elever på mellomtrinnet om skuespill og dramatekster. Lag et manus til din forelesning der du sier noe om følgende punkter. Det er viktig at du er bevisst på målgruppa.

- Oppbygning
- Innhold
- Formål
- Karakterbygging
- Å framføre skuespill

” De ensomme” av Edvard Munch

Samtale om kunst

To mennesker (De ensomme), 1896

Tittelen *To mennesker* er en nøktern beskrivelse av dette grafiske bladets motiv; *De ensomme* angir stemningen Edvard Munch manet frem.

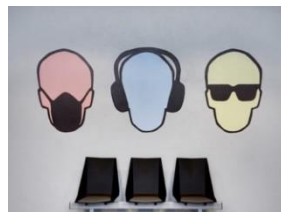
De to ryggvendte skikkelsene, en kvinne og en mann, dominerer komposisjonen. Avstanden mellom dem, kontrasten mellom hans mørke og hennes lyse skikkelse og den lille dreiningen i hans stilling mot henne uttrykker både tiltrekning og distanse. Stranden de står på og vannet de er vendt mot, forsterker både tematisk og billedmessig stemningen av lengsel og ensomhet

Hva ser du? På hvilken måte har Edvard Munch brukt lyset og mørket i bildet sitt? På hvilken måte kommer tema ensomhet og lengsel fram? Hva tenker du om komposisjonen i bildet?

Kreative oppgaver

Say no evil hear no evil see no evil

Lag et postkort inspirert av visdomsordet om de tre apene. La din egen versjon. Til inspirasjon. Valgfri teknikk eller medium (collage, Photoshop, blyant, maling, tegning, trykk, sjablong, foto)

Skyggelegging

Øvelse i lys og skygge-tegneoppgave

Lys og skygge setter stemningen i et bilde. Dette får du ved å bruke ulike valører når du skisselegger (skraverer motivet i ulike nyanser og farger). Tegner du med gråblyant, vil du ha en skala fra hvit og lysegrå til mørkegrå, nesten svart. Dette kan du variere med hvor myk eller hard blyanten er, eller kreftene du legger til når du skraverer. Valører bruker du når motivet skal framstå som tredimensjonalt. Når en legger inn skygge i tegningene er det lettere å se at de ikke er flate. Se på ulike gjenstanders egenskygge (skyggen som er på gjenstanden), og se på gjenstandens slagskygge (skyggen fra gjenstanden på underlaget).

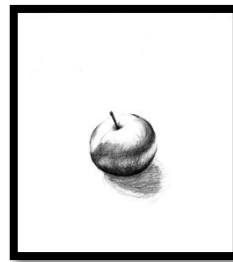
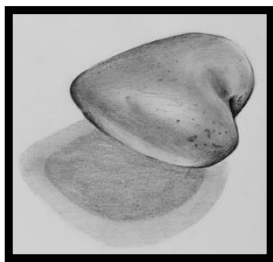
Tegn med blyant, konturlinje, egenskygge, slagskygge og detaljer. Velg selv hva du vil se etter cap, eple, kopp, en flaske ...

tegn konturlinjen

tegn inn (skyggelegg) egenskygge

tegn inn (skyggelegg) slagskygge

tegn inn detaljer

Hvordan ser ensomhet ut?

Hvordan kan man uttrykke ensomhet uten å si det med ord?

Vis hvordan du vil uttrykke tema uten å bruke begrepet ensomhet. Du kan male, tegne, fotografere, collage, ... egne ideer.

Hvordan høres ensomhet ut?

Vis hvordan du vil uttrykke tema ensomhet med musikk. Du kan komponere selv, sette sammen andres verk, rap/dikt, improvisere, .. egne ideer.

